

Article d'Andreu Mayayo: 'El 1714 de tot Espanya'

• Joaquim Albareda interpreta la guerra de successió com una frustració de la modernitat

ANDREU MAYAYO

CATEDRÀTIC D'HISTÒRIA (UB)

Sovint s'ha postulat que la prosperitat econòmica del segle XVIII legitima l'absolutisme introduït pels Borbons com a factor de modernitat política. Una altra interpretació ho qüestiona i defensa que la via frustrada a la modernitat va ser la del parlamentarisme del bàndol austracista, que ampliava la participació de nous sectors socials emergents ahora que limitava el poder del monarca. Aquesta és la tesi central del llibre de **Joaquim Albareda**, catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Pompeu Fabra, director de l'Institut Jaume Vicens Vives i un dels especialistes més prestigiosos de la guerra de successió espanyola (1700-1714). Un debat, per una altra banda, recurrent també en la història contemporània, com recentment ha posat en relleu **Borja de Riquer** al qüestionar que el desenvolupament econòmic dels anys 60 pugui ser una font de legitimació de la dictadura de **Franco**.

La guerra de sucesión de España (Crítica) planteja el conflicte en el seu doble vessant internacional i espanyol. La successió a la corona hispànica, a la mort de **Carles II**, va provocar una llarga i cruenta guerra que va tenir com a escenaris diversos països europeus (així com part de les colònies) deixant més d'un milió de morts. L'Almirall de Castella la va definir com «una guerra tan universal com no se n'ha vist mai». Anglaterra va encapçalar una coalició formada per Àustria, les Províncies Unides, Portugal, Hongria... davant la «monarquia universal borbònica» recolzada per **Lluís XIV**. No només es tractava de mantenir l'equilibri continental: també hi era present l'ombra del conflicte entre catòlics i protestants, i, per descomptat, la cobdícia per l'atractiu imperi colonial espanyol.

PER PRIMER COP l'opinió pública va tenir una incidència important en el curs de la guerra, sobretot en els països d'àmplia alfabetització com Holanda i Anglaterra, animada per escriptors famosos. Així, el 1710, quan els conservadors anglesos accedeixen al poder, aprofiten la ploma d'escriptors com **Daniel Defoe** o **Jonathan Swift** per posar fi a la guerra, i la causa austracista va tenir com a líder el filòsof i matemàtic **Leibniz**.

No és fàcil definir les trinxeres dels contendents en aquella guerra civil espanyola: tant *felipistes* com *austracistes* canvien de trinxeres i d'arguments en el curs del conflicte i no es tracta tant d'una guerra entre Castella i Aragó com entre diferents visions sobre l'estructura del poder. Encara que el mateix **Felip V**, el 1706, va traçar amb nitidesa la geografia dels territoris fidels – «les dues Andalusies, Castella, Galícia, Principat d'Astúries i Senyoriu de Biscaia»–, hi ha austracistes castellans que procedeixen de l'alta noblesa contrària als Borbons per motius dinàstics mentre que la base social als territoris de la Corona d'Aragó és molt més àmplia i popular. El que va ser la pedra angular del patriotisme català, que va alimentar un sentiment inqüestionable d'identitat i d'adhesió política a les lleis pròpies, va ser la cultura política constitucionalista. El jurista **Francisco Solanes** ho va sintetitzar amb encert: «No és el Príncep el que ha d'estar per damunt de les lleis, sinó les lleis per damunt del Príncep».

L'any 1932, **Manuel Azaña** va vindicar aquesta fidelitat a les llibertats i una visió més plural d'Espanya dels austracistes: «L'últim Estat peninsular de l'antiga monarquia catòlica que va sucumbir al pes de la corona despòtica i absolutista va ser Catalunya; i el defensor de les llibertats catalanes va poder dir, amb raó, que ell era l'últim defensor de les llibertats espanyoles».